

ปัญหา ความต้องการและแนวทางการบริหารงานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการ
เรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

**Problems, Needs, and Administrative Guidelines for Enhancing Teacher
Competencies in Active Learning Management Within the Lower
Northern Secondary Education Service Area**

ศิรินาฏ เจาะจง และ จิติมา วรณศรี

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Sirinat Joejong and Jitima Wannasri

Naresuan University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sirinatj65@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
1) ปัญหาและความต้องการในการบริหารที่ส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง และ 2) เสนอแนวทางการบริหารที่เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างได้แก่
ครูหัวหน้างานวิชาการ 157 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 50 คน และผู้บริหารระดับนโยบาย 5 คน ซึ่งคัดเลือก
โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอนและการเลือกแบบเจาะจงสำหรับผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย
แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC = 0.60-
1.00) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่าผลการวิจัย พบว่า

1. ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณและการบริหารวัสดุและทรัพยากรการเรียนรู้ ส่งผลกระทบ
อย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา ซึ่งงบประมาณที่ไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้และการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น ด้านความต้องการฯ ผู้บริหารมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะ
และทักษะครูเพื่อจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้
ที่มีความหมาย

* วันที่รับบทความ : 18 ธันวาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 24 ธันวาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 25 ธันวาคม 2567

Received: December 18 2024; Revised: December 24 2024; Accepted: December 25 2024

2. แนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ควรดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพและทักษะของครู 2) ด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี 3) ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและชุมชน 4) ด้านการสนับสนุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการบริหาร และ 5) ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

คำสำคัญ: สมรรถนะครู; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; แนวทางการบริหาร

Abstract

This study employed a mixed-methods research approach to 1) investigate the problems and needs in administration to enhance teacher competencies in active learning management within the Lower Northern Secondary Educational Service Area Office and 2) propose appropriate administrative guidelines. The sample included 157 academic department heads, 50 school administrators, and 5 policy-level administrators, selected through multi-stage random sampling and purposive sampling for in-depth interviews. Research tools comprised validated questionnaires and interview protocols with an IOC range of 0.60–1.00. Quantitative data were analyzed using percentages, while qualitative data were analyzed using content analysis. The findings revealed the following:

1. Problems and Needs: The study found that budget constraints and resource management issues significantly hinder active learning in schools. Insufficient budgets create obstacles in developing learning processes and acquiring essential resources. Regarding needs, administrators emphasized developing teachers' competencies and skills to implement learner-centered active learning that fosters meaningful learning experiences.

2. Administrative Guidelines: Five guidelines were proposed to enhance teachers' competencies in active learning management: 1) Developing teachers' potential and skills, 2) Supporting resources and technology, 3) Establishing collaborative learning networks between teachers and communities, 4) Strengthening infrastructure and policy support, and 5) Promoting research and innovation in teaching and learning.

Keywords: Teachers' competencies; active learning management; administrative guidelines

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด และคุณธรรมของบุคคลในสังคม การพัฒนาเยาวชนให้มีความสามารถและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ทุกภาคส่วนในสังคมต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุน (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2563) หนึ่งในแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบันคือการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก หรือ *Active Learning* ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ (Felder & Brent, 2016) การเรียนรู้เชิงรุกไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังพัฒนาให้พวกเขา มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความสามารถในการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญ ในการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต (Trilling & Fadel, 2009) ทั้งนี้การพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อให้ สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการออกแบบการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน (จิตติมา วรณศรี, 2564) ครูที่มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะสามารถสร้างความสนใจและแรงบันดาลใจ ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ทำให้พวกเขามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Darling-Hammond et al., 2017)

การเรียนรู้เชิงรุกมีรากฐานมาจากแนวคิดการเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติของ Dewey ซึ่งเน้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การแก้ปัญหา และการทดลอง (Dewey, 1938) แนวคิดนี้ได้รับการ พัฒนาต่อเนื่องในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และฟินแลนด์ ซึ่งต่างก็เล็งเห็นถึง ความสำคัญของการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน (Hattie, 2008) ในประเทศไทยการเรียนรู้เชิงรุกเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง เพื่อให้ผู้เรียน มีทักษะที่จำเป็นในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ทักษะเหล่านี้ มีความสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และตอบสนอง ต่อความต้องการของตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 (World Economic Forum, 2016) การจัดการเรียนรู้ เชิงรุกต้องการครูที่มีสมรรถนะในหลายด้าน ครูต้องมีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถใช้เทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ครูยังต้องมีความเชี่ยวชาญ ในการใช้เทคโนโลยีและสื่อนวัตกรรมในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีและ ความคิดสร้างสรรค์ที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคต (Trilling & Fadel, 2009) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยังต้องการการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจาก “ผู้ถ่ายทอดความรู้” เป็น “ผู้ให้คำแนะนำ” หรือ “โค้ช” ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Johnson, 2014) ทั้งนี้ในการพัฒนา

ผู้เรียนโดยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการเผชิญสถานการณ์จริงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเน้นให้ครูได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ เพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของรายวิชาและระดับชั้นเรียนที่รับผิดชอบ (จิตติมา วรณศรี, 2564)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่างยังประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัย รวมถึงครูยังขาดโอกาสในการเข้ารับการอบรมที่มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) ปัญหานี้ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ครูยังประสบปัญหาในการปรับตัวเข้ากับวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เพียงแต่ต้องการทักษะด้านเทคนิคแต่ยังต้องการทักษะด้านอารมณ์และสังคมที่ครูต้องมีเพื่อสื่อสารกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (Felder & Brent, 2016) ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานการศึกษาในทุกระดับ โดยควรมีการสร้างนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะครูทั้งในด้านการให้ทุนสนับสนุนสำหรับการฝึกอบรมและการจัดหาอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัย รวมถึงการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community) ภายในโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hord, 1997) การสร้างชุมชนการเรียนรู้นี้จะช่วยให้ครูมีแหล่งที่มาของความรู้และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

จากความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าว การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาครูจึงเป็นสิ่งจำเป็น ควรมีความครอบคลุมทั้งด้านการฝึกอบรม การจัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ตลอดจนการประเมินผลและการพัฒนาทักษะของครูอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการเผชิญกับความท้าทายของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหากครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ก็จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและเป็นผู้มีส่วนร่วมในสังคมในการพัฒนาประเทศชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหา และความต้องการการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

1.1 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ครูหัวหน้างานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด จำนวน 264 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง 157 คน ตามตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ประกอบด้วย 1) การสุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด 2) การสุ่มสถานศึกษาในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แห่งละ 10 โรงเรียน ตามสัดส่วนของประชากร และใช้วิธีการสำรวจปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูจากครูหัวหน้างานวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษา แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด จำนวน 50 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การสุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด 2) การสุ่มสถานศึกษาในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แห่งละ 10 โรงเรียน ตามสัดส่วนขนาดโรงเรียน และใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ 2 ฉบับ ได้แก่

1. แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ และความต้องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งสอบถามปัญหาภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับด้านงานบุคคล/ด้านงบประมาณ/ด้านวัสดุอุปกรณ์/ด้านการบริหารจัดการ และปัญหายานอกสถานศึกษาเกี่ยวกับด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านเทคโนโลยี/ด้านเศรษฐกิจ/ด้านการเมืองและกฎหมาย ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมทั้งสิ้น 8 ด้าน

2. แบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่วิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และความต้องการการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูทั้งบริบทภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา

ซึ่งผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content validity) และหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษา ซึ่งพบว่าข้อคำถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และได้นำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลต่อไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แบบออนไลน์ ตอบแบบสอบถามผ่าน Google form ได้มีการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 68.79

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้สถิติคือ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปปัญหาและความต้องการการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มีคุณสมบัติ คือ 1) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก 2) ผ่านการประเมินตามกรอบสมรรถนะหลักของนักบริหารระดับสูง 3) มีประสบการณ์การปฏิบัติงานวางแผนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสมรรถนะครู และด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไม่ต่ำกว่า 10 ปี โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ตรง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งผู้วิจัยนำแบบแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content validity) และหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item

Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษา ซึ่งพบว่าข้อคำถาม มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และได้นำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 5 ท่าน โดยได้นัดหมายวัน เวลา ที่สัมภาษณ์ ผ่านกองเลขานุการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และไปสัมภาษณ์เชิงลึกที่กระทรวงศึกษาธิการ ตามวันเวลาที่ได้นัดหมายไว้ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านประมาณ 60-80 นาที

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปแนวทางแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง และเพื่อหาแนวทางในการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครู โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของ Silberman, M. (1966), Bonwell, Chareles c., and James. A. Eison. (1991), Mayers, C. and Jones, T. (1993), ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2547), สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) และกมล โพธิเย็น (2564)

แนวทางการกำหนดนโยบายการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และมาตรการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบ ตามแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ

สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู หมายถึง สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารงาน ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการบริหารงานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง

รูปที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

จากการเก็บข้อมูลจากครูหัวหน้างานวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด สามารถสรุปปัญหาการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงปัญหาการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง จากการเก็บข้อมูลจากครูหัวหน้างานวิชาการ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

ประเด็น	ปัญหาที่พบมากที่สุด	ร้อยละ
ด้านที่ 1 ด้านการบริหารงานบุคคล	จัดสรรบุคลากรไม่เพียงพอ/ ไม่ครบวิชาเอก	23.15
ด้านที่ 2 ด้านการบริหารงบประมาณ	งบประมาณมีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการ	51.85
ด้านที่ 3 ด้านการบริหารวัสดุและทรัพยากรการเรียนรู้	ขาดแคลนวัสดุและอุปกรณ์ที่ทันสมัย	37.04
ด้านที่ 4 ด้านการบริหารจัดการ	ขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ไม่มีการทำงานเป็นทีม	12.04
ด้านที่ 5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ปัญหาทางสถานะและเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน	14.81
ด้านที่ 6 ด้านเทคโนโลยี	การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ไม่ครอบคลุมพื้นที่	15.74
ด้านที่ 7 ด้านเศรษฐกิจ	ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน	45.37
ด้านที่ 8 ด้านการเมืองและกฎหมาย	ข้อจำกัดด้านนโยบายและกฎหมายไม่สอดคล้อง	10.26

จากการเก็บข้อมูลจากครูหัวหน้างานวิชาการและการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าในภาพรวมปัญหาภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับด้านงานบุคคลหรือบุคลากร/ด้านงบประมาณ/ด้านวัสดุอุปกรณ์/ด้านการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านที่มีค่าร้อยละมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ โดยสถานศึกษามีการบริหารงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ และมีงบประมาณที่จำกัด คิดเป็นร้อยละ 51.85 ส่วนปัญหาด้านการบริหารวัสดุและทรัพยากรการเรียนรู้ เนื่องจากสถานศึกษาขาดแคลนวัสดุและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ร้อยละ 37.04 อยู่ในลำดับรองลงมา ทั้งนี้ปัญหาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ การขาดความคล่องตัวในการบริหารจัดการและไม่มีการทำงานเป็นทีมพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.04 ส่วนปัญหานอกสถานศึกษาเกี่ยวกับด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านเทคโนโลยี/ด้านเศรษฐกิจ/ด้านการเมืองและกฎหมายที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมด้านที่มีค่าร้อยละมากที่สุด ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจโดยพบปัญหาจากข้อจำกัดของครอบครัวนักเรียน ร้อยละ 45.37 ส่วนปัญหาด้านการเมืองและกฎหมาย พบว่าข้อจำกัดด้านนโยบายและกฎหมายไม่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 10.26 ซึ่งพบปัญหาน้อยที่สุด

2. ผลการศึกษาความต้องการการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

จากการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด จำนวน 50 ท่าน สามารถสรุปความต้องการการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงความต้องการการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

ประเด็น	ความต้องการมากที่สุด	ร้อยละ
ด้านที่ 1 ด้านการบริหารงานบุคคล	พัฒนาสมรรถนะครู และทักษะที่จำเป็น	68.42
ด้านที่ 2 ด้านการบริหารงบประมาณ	เพิ่มและจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ	48.00
ด้านที่ 3 ด้านการบริหารวัสดุและทรัพยากรการเรียนรู้	จัดหา ปรับปรุง ซ่อมแซม และจัดสรรอุปกรณ์ที่เหมาะสม	62.50
ด้านที่ 4 ด้านการบริหารจัดการ	สร้างวัฒนธรรมองค์กรและการมีส่วนร่วม	38.71
ด้านที่ 5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม	เสริมสร้างความร่วมมือและการเรียนรู้ในชุมชน	42.86
ด้านที่ 6 ด้านเทคโนโลยี	พัฒนาระบบเครือข่าย อุปกรณ์ และทรัพยากรด้านเทคโนโลยี	58.33
ด้านที่ 7 ด้านเศรษฐกิจ	พัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มรายได้	30.77
ด้านที่ 8 ด้านการเมืองและกฎหมาย	เสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมายและนโยบาย	25.93

จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่พบจาก**บริบทภายในสถานศึกษา**เกี่ยวกับด้านงานบุคคล/ด้านงบประมาณ/ด้านวัสดุอุปกรณ์/ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมด้านการบริหารงานบุคคล มีความต้องการพัฒนาสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นของครูสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 68.42 เนื่องจากครูต้องการพัฒนาสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในการฝึกอบรมเพิ่มเติมด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เช่น การใช้แนวทางการเรียนรู้แบบ **Active Learning, Project-Based Learning และ Case-Based Learning** เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังพบว่า ด้านการบริหารวัสดุและทรัพยากรการเรียนรู้ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ครูต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 62.50 ซึ่งครูต้องการให้สถานศึกษาจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ที่ครบถ้วนและทันสมัย โดยจัดหา ปรับปรุงซ่อมแซม และจัดสรรอุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น หนังสือเรียนและอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความต้องการการบริหารฯ ที่พบจาก**บริบทภายนอกสถานศึกษา**เกี่ยวกับด้านสังคมและวัฒนธรรม/ด้านเทคโนโลยี/ด้านเศรษฐกิจ/ด้านการเมืองและกฎหมาย พบว่าด้านเทคโนโลยีมีความต้องการมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาระบบเครือข่าย อุปกรณ์ และทรัพยากรด้านเทคโนโลยี ตลอดจนความเชี่ยวชาญในการใช้อุปกรณ์ และซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รวมถึงการเข้าถึงสื่อดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนของครู คิดเป็นร้อยละ 58.33 ส่วนด้านที่มีความต้องการการบริหารฯ น้อยที่สุดคือ ด้านการเมืองและกฎหมาย โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องการเสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คิดเป็นร้อยละ 25.93

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครู จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้แนวทางฯ ดังต่อไปนี้

รูปที่ 2 แสดงแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนโยบาย

ตารางที่ 3 แสดงแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็น	แนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง
ด้านการพัฒนาศักยภาพและทักษะของครู	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับครู 2. พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ 3. พัฒนาทักษะการจัดการชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 4. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีการปฏิสัมพันธ์และเน้นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Active Learning)
ด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดหาอุปกรณ์ดิจิทัลที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุก 2. จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย 3. พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ครูสามารถใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน 4. จัดให้มีการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เสถียรในทุกโรงเรียน 5. ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้
ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 2. แลกเปลี่ยนความรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 3. ร่วมมือกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับนักเรียน 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนในการจัดการเรียนรู้
ด้านการสนับสนุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการบริหาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2. พัฒนานโยบายที่เอื้อต่อการบริหารจัดการด้านการศึกษา 3. พัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะในการจัดการที่คล่องตัว 4. ปรับปรุงกระบวนการติดตามและประเมินผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 5. ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ
ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้เชิงรุก 2. สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้จริง 3. สร้างสรรค์วิธีการสอนใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง มีประเด็น สำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่าปัญหาด้านการบริหารงบประมาณเป็น ปัญหาที่สำคัญที่สุดและส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา ผลวิจัยพบว่าข้อจำกัดด้าน งบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษาทำให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนากระบวนการจัดการ เรียนรู้และการจัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ที่จำเป็น โดยครูยังขาดงบประมาณสำหรับจัดหาอุปกรณ์และสื่อที่ ทันสมัย เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีอย่างจำกัด ทำให้โรงเรียนบางแห่งไม่สามารถพัฒนาระบบการ เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และติดตั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อ ค้นพบของ Hallinger (2012) ที่เน้นว่าการสนับสนุนด้านงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ H. Hapipi และคณะฯ (2024) ที่ชี้ให้เห็นถึง ผลกระทบของการขาดการสนับสนุนงบประมาณในโรงเรียนซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการทรัพยากร และคุณภาพการศึกษาอีกด้วย นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าปัญหาด้านการบริหารงบประมาณมีความ สอดคล้องกับปัญหาด้านการบริหารวัสดุและทรัพยากรการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัญหาลำดับที่สองรองลงมา โดยปัญหานี้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดแคลนวัสดุการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย และขาดการสนับสนุนเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและสื่อ ดิจิทัลกลายเป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอน การขาดทรัพยากรเหล่านี้ไม่เพียงแต่จำกัดความสามารถของ ครูในการจัดการเรียนรู้ แต่ยังส่งผลกระทบต่อความสนใจและแรงจูงใจของผู้เรียนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ E. Jhonshon และ C. Mendoza (2024) ที่ระบุว่าทรัพยากรการเรียนรู้ที่ล้ำสมัย และไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อ คุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน

2. ผลการศึกษาความต้องการการบริหารเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ผู้บริหารมีความต้องการในการบริหารด้านบุคคลเพื่อพัฒนาพัฒนาสมรรถนะของครูและทักษะที่จำเป็นในการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมุ่งสร้างประสบการณ์การ เรียนรู้ที่มีความหมาย อาจเนื่องมาจากผู้บริหารยุคใหม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ อธิติเดช น้อยไม้ และณัฐวรรณ เฉลิมสุข (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิง รุกช่วยพัฒนาสมรรถนะของครูและผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหา ทั้งนี้ผู้บริหารอาจพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยการฝึกอบรมครูใน แต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เช่น การสร้างสื่อดิจิทัล การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์

หรือการใช้โปรแกรมจำลองเพื่อการเรียนการสอน 2) ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ครูมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ เช่น การตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ การออกแบบงานกลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจ 3) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Communities - PLCs) และ 5) ด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนา ควรมีการสะท้อนผลการสอน (Reflective Practice) เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษณีย์ ดวงพรหม (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้กับครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูทำให้ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้น

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่าแนวทางในการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูฯ มี 5 ด้าน ดังนี้

- 3.1 ด้านการพัฒนาศักยภาพและทักษะของครู
- 3.2 ด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี
- 3.3 ด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและชุมชน
- 3.4 ด้านการสนับสนุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการบริหาร
- 3.5 ด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะการฝึกอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Leithwood (2020) ที่ระบุว่าครูต้องการการสนับสนุนในด้านการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับคำกล่าวของ ผศ.ดร. อมลวรรณ วีระธรรมโม เลขาธิการคุรุสภา ที่ได้กล่าวไว้ในงานเสวนาเวทีเปิดบ้าน ‘ห้องเรียนต้นแบบ Active Learning’ โครงการพัฒนานักจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สู่การขยายผลพื้นที่ต้นแบบ วันที่ 27 ตุลาคม 2566 ณ โรงแรม TK Convention กรุงเทพมหานคร ว่า “ปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ครูก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย เมื่อมีกระบวนการ Active Learning เข้ามา ก็ถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอน เพื่อเน้นฐานสมรรถนะ ส่งเสริมผู้เรียนให้ปรับใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายในสถานการณ์จริง ออกแบบกลยุทธ์หาแนวทางแก้ไขปัญหา สามารถพลิกแพลงและยืดหยุ่น เพื่อให้สอดคล้องกับความผันผวนของโลกได้”

นอกจากนี้ยังสอดคล้องงานวิจัยของ Hallinger & Huber (2012) ที่เน้นว่าการจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและสร้างโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อีกด้วย

องค์ความรู้จากการวิจัย

รูปที่ 3 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ปัญหา ความต้องการและแนวทางการบริหารงานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัชฌมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาปัญหา ความต้องการในการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการพัฒนาด้านการบริหารบุคคลและการบริหารวัสดุการเรียนรู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนการพัฒนาครูผ่านการฝึกอบรม พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและติดตามผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการสอน และจัดหาอุปกรณ์การเรียนรูที่ทันสมัยให้กับครู สร้างความร่วมมือกับชุมชนในการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น และมีการบริหารงบประมาณอย่างเหมาะสม

1.2 จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำนโยบาย/แนวทาง เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และ มาตรการที่ชัดเจนในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน การพัฒนาศักยภาพและทักษะของครู 2) ด้านการสนับสนุนทรัพยากรและเทคโนโลยี 3) ด้านการสร้าง เครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและชุมชน 4) ด้านการสนับสนุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ นโยบายการบริหาร และ 5) ด้านการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในโรงเรียนประเภทต่าง ๆ เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล และโรงเรียนในเขตเมืองใหญ่ เพื่อนำไปใช้พัฒนาสมรรถนะ ครูในลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา รวมถึงการศึกษาปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อนำไปปรับปรุงการพัฒนาสมรรถนะครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการสร้างวัฒนธรรมของโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2564). *Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 19 (1), 11-28.
- จันทร์เพ็ญ พิมพ์ศรี. (2560). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู. วารสารการบริหารการศึกษาและการพัฒนา*. 7 (2), 45-62.
- จิตติมา วรณศรี. (2564). *การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. รัตนสุพรรณการพิมพ์. พิษณุโลก*.
- จิตติมา วรณศรี. (2564). *การพัฒนาครูโดยใช้การจัดการความรู้เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 924-936.
- จิราภา เพียรเจริญ. (2556). *บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูตามหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *รายงานประจำปีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ.2563*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษา*.

อุษณีย์ ดวงพรหม (2565). การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้กับครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารการวิจัยการศึกษาระดับพื้นฐาน*. ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2565)

Bonwell, Charles c., and James. A. Eison. (1991). *Active Learning; Creating Excitement in the Classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Report No.1. Washington, D. C. The George Washington University, School of Education and Human Development.

Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.